TIBBIYOT
TA'LIMI & INNOVATSIYALARI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI
19 20

Google scholar

PubMed MEDLINE
NIH U.S. National Library of Medicine National Institutes of Health
Advancing Health Through Knowledge

- 14.00.00 - Tibbiyot fanlari;
- 14.00.01 - Akusherlik va ginekologiya;
- 14.00.02 - Morfologiya;
- 14.00.03 - Endokrinologiya;
- 14.00.04 - Otorinolaringologiya;
- 14.00.05 - Ichki kasalliklar;
- 14.00.06 - Kardiologiya;
- 14.00.07 - Gigiena;
- 14.00.08 - Oftal'mologiya;
- 14.00.09 - Pediatriya;
- 14.00.10 - Yuqumli kasalliklar;
- 14.00.11 - Dermatologiya va venerologiya;
- 14.00.12 - Tibbiy reabilitologiya;
- 14.00.13 - Nevrologiya;
- 14.00.14 - Onkologiya;
- 14.00.15 - Patologik anatomiya;
- 14.00.16 - Normal va patologik fiziologiya;
- 14.00.17 - Farmakologiya va klinik farmakologiya;
- 14.00.18 - Psixiatriya va narkologiya;
- 14.00.19 - Klinik radiologiya;
- 14.00.20 - Tibbiy genetika;
- 14.00.21 - Stomatologiya;
- 14.00.22 - Travmatologiya va ortopediya;
- 14.00.23 - Hamshiralik ishini tashkil etish;
- 14.00.24 - Sud tibbiyoti;
- 14.00.27 - Xirurgiya;
- 14.00.28 - Neyroxirurgiya;
- 14.00.41 - Xalq tabobati;
- 14.00.35 - Bolalar xirurgiyasi;
- 14.00.34 - Yurak-qon tomir xirurgiyasi

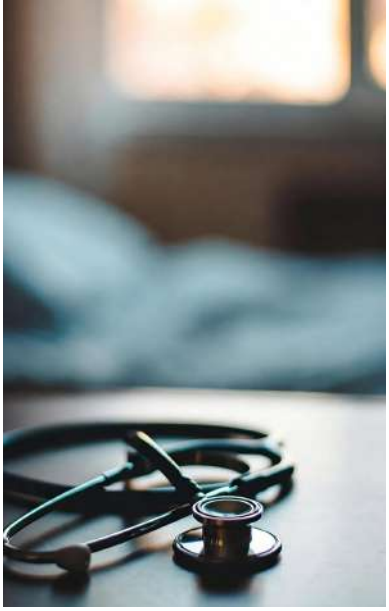
№10-SON

2026-yil, oktabr

tibbiyot-talimi-va-innovatsiyalari.uz

https://t.me/tibbbiyot_2100

Litsenziya raqami: №745444

Tahrir hay’ati a’zolari:

BOSH MUHARRIR:
Shuhrat Baymuradov Abdujalilovich
tibbiyot fanlari doktori (DSc), professor

BOSH MUHARRIR O‘RINBOSARI:
Iminov Komiljon Odiljonovich
tibbiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori

“Tibbiyot ta'limi va innovasiyalari” ilmi elektron jurnali 29.04.2025-yildan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan C-5669801 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan. Litsenziya raqami: №745444.

Tahrir hay’ati a’zolari:

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich
Texnika fanlari doktori (DSc), professor

Ishanqulov Artiqboy Eshboyevich
Biologiya fanlari doktori (DSc), professor

Otamuradov Furqat Abdukarimovich
tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent.

Shuxrat Jumayevich Teshayev
tibbiyot fanlari doktori (DSc), professor

Oral Aminovna Ataniyazova
tibbiyot fanlari doktori (DSc), professor

Jalolova Feruza Maxamatjanovna
Tibbiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (DSc), dotsent

Uraqov Shokir Ulashovich
tibbiyot fanlari doktori doktori (DSc)

Aripkhodjaeva Shakhzoda
resident doctor in national medical center

"TIBBIYOT TA’LIMI VA INNOVATSIYALARI"
ilmiy elektron jurnali O‘zbekiston Respublikasi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi (AOKA) tomonidan 2024-yil 9-oktabrdan boshlab c-5669651 raqami ostida rasmiy ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Murojaat uchun telefon:
+998 97 748 70 03
Email: @munis_sm

MUNDARIJA

KARDIORENAL SAMARADORLIK NUQTAI NAZARIDAN FINERENON VA EPLERENONNING CHAP QORINCHA OTISH FRAKSIYASI SAQLANGAN YURAK YETISHMOVCHILIGI BEMORLARIDAGI QIYOSIY BAHOLANISHI 21
Qodirova Guljahon Ramozonovna, Tursunova Laylo Dilshatovna

GIPERSPEKTRAL TASVIRLARNI TASNIFLASHDA FAZOVIY SIZIB CHIQISH NIMANI O‘LCHAYDI? YAQINLIK, KO‘RILMAGAN SINFLAR VA SINFLAR TARKIBIGA AJRATISH 27
Tuxtamurodov Nozir Ulmas o‘g‘li

DIABETIK PANJA SINDROMINING JARROHLIK ASORATLARINI DAVOLASHDA YANGI YONDASHUVLAR 34
Akmaljon Olimov

FARG‘ONA VODIYSI SHAROITIDA GERIATRIK YOSHDAGI BEMORLARDA O‘PKA VA EKSTRAPULMONAL SILNING KLINIK-EPIDEMIOLOGIK XUSUSIYATLARI (2020–2025) 40
Maxsumova Dinora Kamolovna, Zuhriddin Salohiddinovich Salohiddinov

ANTIBIOTIKLARGA CHIDAMLI BAKTERIYALAR: ZAMONAVIY TIBBIYOT MUAMMOSI 46
Abdisamatova Sarviniso Adisamatovna

EFFECTIVENESS OF TREATMENTS FOR CORONARY ARTERY DISEASE 50
Alfiya S. Shamsiddinova, Xursandbek A. Ergashaliyev, O‘g‘iloy M. Umaraliyeva, Ibrokhimjon M. Xursanov

KARDIORENAL SINDROMDA GENETIK VA EPIGENETIK DETERMINANTLAR HAMDA OQSIL BIOMARKERLAR PANELI: INTEGRATSION DIAGNOSTIK YONDASHUV 55
Korakulova Zilola Tilovmurodovna, Tursunkulov Ortikali, Ahmedova Umida Maxmudovna

ANDIJON VILOYATI AYOLLAR POPULYATSIYADA QALQONSIMON BEZ PATOLOGIYALARI FONIDA SUT BEZI SARATON VA SARATON OLDI HOLATLARINI UCHRASH CHASTOTASI 65
Mahmudjonova Sayyoraxon Shavkatbek qizi

SURUNKALI TROMBOEMBOLIK O‘PKA GIPERTENZIYASI: PATOGENEZDAN DAVOLASH STRATEGIYASINI TANLASHGACHA 70
Sunnatova Gulbahor Ismatovna, Tashinova Laylo Xolmurodovna, Ergasheva Nigora Utkurovna, Xolmirzayev Baxtiyor Turgunovich

TISH OLINGANDAN KEYIN PRP QO‘LLASHNING KLINIK SAMARADORLIGINI BAHOLASH 77
Muqimov Odiljon Axmadjonovich, Urinova Gulnoza Shuxrat qizi

TISH PROTEZLARI, JAG‘ MODELLARI VA JARROHLIK SHABLONLARINI YARATISHDA 3D-BOSMADAN FOYDALANISH 84
Abduganiyeva Shaxista Xodjiyevna, Axmedov Lutfullo

SPORTCHILARDA KORONAR ARTERIYA KASALLIGINI YENGIL SUN’IY INTELLEKT YORDAMIDA ERTA ANIQLASH 89
Muksimova Shahnoza Shamuhitovna, Umirzakova Sabina Totlibayevna, Isxakova Nargiza Patxillayevna

ИЗУЧЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МИКРОТОКОВОЙ ТЕРАПИИ В КОМПЛЕКСНОМ ЛЕЧЕНИИ ХРОНИЧЕСКОГО ГЕНЕРАЛИЗОВАННОГО ПАРОДОНТИТА У ПАЦИЕНТОВ С САХАРНЫМ ДИАБЕТОМ 2 ТИПА 103
Меджидов Меджид Нисрединович, Кафаров Ризван Тельманович, Тешабоев Мухаммадяхё Гуломкодирович, Рахматуллаев Азизбек Ахмадулло угли

ОТДАЛЁННЫЕ ОСЛОЖНЕНИЯ НЕКРОТИЧЕСКОГО ЭНТЕРОКОЛИТА НОВОРОЖДЁННЫХ ПРИ ПРИКРЫТОЙ ПЕРФОРАЦИИ УЧАСТКА ПОПЕРЕЧНОЙ ОБОДОЧНОЙ КИШКИ 122
Хамраев Абдурашид Журакулович, Акмалова Юлдуз Илхомовна, Каримов Итиёр Музаффарович

ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В ЧЕЛЮСТНО-ЛИЦЕВОЙ ХИРУРГИИ СОВРЕМЕННЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ И УСЛОВИЯ КЛИНИЧЕСКОГО ПРИМЕНЕНИЯ 132
Шухратова Мафтуна Мухаммад-Али кизи
РЕЗУЛЬТАТЫ ХИРУРГИЧЕСКОГО ЛЕЧЕНИЯ ВРОЖДЕННОГО ВЫВИХА БЕДРА У ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ВОЗРАСТА 139
Файзиматов Музаффар Азамович
СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К РЕКОНСТРУКТИВНЫМ ОПЕРАЦИЯМ ВЕРХНЕЙ И НИЖНЕЙ ЧЕЛЮСТИ 144
Шухратова Мафтуна Мухаммад-Али кизи
ZRR VA AUTIZMLI BOLALARDA KOGNITIV-FUNKSIONAL REABILITATSIYADA MONTESSORI METODIKASINING O‘RNI 152
Odilbekova Hurliqo, Kimsanboyeva Odina, Jahonboyeva Dilorom, Majidova Yoqutxon Nabievna
ОТ ВАЛИДИРОВАННОЙ ЦИФРОВОЙ ПЛАТФОРМЫ ДЛЯ ОРТОГНАТИЧЕСКОЙ ХИРУРГИИ К БИОМЕХАНИЧЕСКОМУ МОДЕЛИРОВАНИЮ В РЕАЛЬНОМ ВРЕМЕНИ ПЕРСПЕКТИВЫ ГИБРИДНОГО РАСШИРЕНИЯ PINN И FEA ДЛЯ ЗУБОЧЕЛЮСТНОЙ СИСТЕМЫ 158
Шухратова Мафтуна Мухаммад-Али кизи
ДОБРОКАЧЕСТВЕННЫЕ ЗАБОЛЕВАНИЯ МОЛОЧНОЙ ЖЕЛЕЗЫ В АСПЕКТЕ ОНКОЛОГИЧЕСКОЙ НАСТОРОЖЕННОСТИ: СОВРЕМЕННЫЕ АСПЕКТЫ ЭТИОЛОГИИ, ПАТОГЕНЕЗА И ДИАГНОСТИКИ 164
Набиева Шохсанам Кахрамон кизи
SUBATROFIK RINITDA BURUN SHILLIQ QAVATINING KLINIK-FUNKSIONAL VA MIKROBIOLOGIK HOLATINI KOMPLEKS BAHOLASH ASOSIDA MAHALLIY TERAPIYANI TAKOMILLASHTIRISH 169
Yashnarova Lobar Eldor qizi
BOLALARDA NUTQ RIVOJLANISHI BUZILISHLARINI KORREKSIYALASHDA FORBRAIN QURILMASINING O‘RNI: ADABIYOTLAR SHARHI 173
Kimsanboyeva Odina Kozimovna, Odilbekova Hurliqo Ilhomovna, Jahonboyeva Dilorom Vohidjonovna, Huseynova Nadira Turgunovna
SURUNKALI BUYRAK KASALLIGINING DIALIZ BOSQICHIDAGI BEMORLARDA NOS3 GENI T786C POLIMORFIZMINING YURAK-QON TOMIR ASORATLARI BILAN BOG‘LIQLIGI 178
Eshmetova Sabohat Ilxomovna, Jabbarov Ozimboy Otaxonovich, Tursunova Laylo Dilshatovna
BOLALARDA YUQORI NAFAS YO‘LLARI TORAYISHI BILAN BOG‘LIQ DISTAL OKKLYUZIYANI DAVOLASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH 185
Tosheva Orzigul Karim qizi
НЕЙРОМЫШЕЧНАЯ ДИСФУНКЦИЯ И БОЛЕВОЙ СИНДРОМ ПРИ ДЕКОМПЕНСИРОВАННОЙ СТИРАЕМОСТИ ЗУБОВ: ОЦЕНКА И ЭФФЕКТИВНОСТЬ ВОССТАНОВЛЕНИЯ ЗУБНЫХ РЯДОВ 189
Хаитбоева Мохирабону Уткир кизи, Мухамедсаидова Ирода Абдувахоб кизи, Хусанбаева Феруза Акмаловна
BOSH MIYA QON AYLANISHINING O‘TKIR BUZILISHIDA BRONX - O‘PKA TIZIMI ASORATLARI RIVOJLANISHINING KLINIK–PATOGENETIK XUSUSIYATLARI 197
Ikromova Mufazzal Abdurashidovna
СОВРЕМЕННЫЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ О ФАРМАКОЛОГИЧЕСКИХ СВОЙСТВАХ И МЕХАНИЗМАХ ДЕЙСТВИЯ АДАПТОГЕННЫХ ЛЕКАРСТВЕННЫХ СРЕДСТВ 201
Ганиева Динара Шарофидиновна
CHAYNOV TISHLARI OKKLYUZION YUZASINING RAQAMLI 3D-MORFOMETRIK XUSUSIYATLARI VA ULARNING OKKLYUZION BALANSI HAMDA CHAYNASH FUNKSIYASI BILAN BOG‘LIQLIGI 209
Abdumutalipova Muborak Abdurashid qizi, Rizayeva Sevara Mirgulyamovna

DEVELOPMENT OF A SET OF INNOVATIVE PREVENTIVE MEASURES AIMED AT PREVENTING DISEASES OF HARD DENTAL TISSUES IN CHILDREN, TAKING INTO ACCOUNT THEIR AGE-RELATED CHARACTERISTICS BASED ON CLINICAL AND DIAGNOSTIC CRITERIA 215
Buriyeva N. A.

BOLALARDA GIPERTROFIK GINGIVITNI DAVOLASH SAMARADORLIGINI KLINIK VA PERIODONTAL INDEKSLAR ASOSIDA BAHOLASH 219
Eshimova Sayyora Tursunovna

RAS BO‘LGAN BOLALARDA KOGNITIV BUZILISHLARNI KORREKSIYALASHDA MIKROTOKLI REFLEKSOTERAPIYANING O‘RNI: ADABIYOTLAR SHARHI 226
Jahonboyeva D.V, Odilbekova H.I, Kimsanboyeva O.K

BARIATRIK JARROHLIK AMALIYOTI O‘TKAZGAN BEMORLARDA PSIXOLOGIK REGRESS SHAKLLANISHINING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 232
Kuchkarov Humoyun Nurali o‘g‘li, Yadgarova Nargiza Fahriddinovna

COMORBIDITY PATTERNS AND THEIR ASSOCIATION WITH GALLSTONE DISEASE IN THE ELDERLY POPULATION: (A POPULATION-BASED STUDY IN THE FERGANA VALLEY, UZBEKISTAN) 239
Usmonov Xusniddin Qutbidinovich, Salakhidinov Sarvarjon Zaynabidinovich

ВЛИЯНИЕ ТРАВМ КОЛЕННОГО СУСТАВА НА ПРОДОЛЖИТЕЛЬНОСТЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КАРЬЕРЫ ФУТБОЛИСТОВ: АНАЛИЗ ФАКТОРОВ РИСКА, ЭФФЕКТИВНОСТИ РЕАБИЛИТАЦИИ И МЕР ПРОФИЛАКТИКИ ПОВТОРНЫХ ПОВРЕЖДЕНИЙ (ОБЗОР ЛИТЕРАТУРЫ) 250
Анваров Абдуманнон Абдурахмонович, Бурханова Гулноза Лутфиллоевна, Исакулов Элдор Кулдошович, Бобобекова Умида Кувондиковна, Ким Вероника Александровна, Анварова Малика Абдурахмоновна

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ И ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ В СИСТЕМЕПРОТИВОТУБЕРКУЛЕЗНОЙ СЛУЖБЫ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН ПОД ВЛИЯНИЕМ ФИНАНСИРУЕМЫХ ИЗ ВНЕШНИХ ИСТОЧНИКОВ МЕЖДУНАРОДНЫХ ПРОГРАММ 257
Рустамов Уктам Мардонкулович

КОРРЕЛЯЦИОННЫЙ АНАЛИЗ КЛИНИКО-НЕВРОЛОГИЧЕСКИХ, НЕЙРОВИЗУАЛИЗАЦИОННЫХ, НЕЙРОПСИХОЛОГИЧЕСКИХ И ЛАБОРАТОРНЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ У ПОДРОСТКОВ С ДЦП В ПОЗДНЕЙ РЕЗИДУАЛЬНОЙ СТАДИИ 262
Эргашева Мафтуна Озодовна

КЛИНИЧЕСКОЕ И ПРОГНОСТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ДОЛИХОСИГМЫ ПРИ ХРОНИЧЕСКОМ ЗАПОРЕ У ДЕТЕЙ (ОБЗОР ЛИТЕРАТУРЫ) 266
Тошпўлатов Бехзод Бахтиёржон угли, Мирзакаримов Бахромжон Халимжонович, Тошпулатова Нигора Комолиддин кизи

AYOLLARDA O‘Z JONIGA QASD QILISH HOLATLARINING SUD-TIBBIY AHAMIYATI 274
Eliyeva M.F.

КЛИНИКО-ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ КРИТЕРИИ ВЫБОРА КОНСТРУКЦИИ, МАТЕРИАЛА И ПРОТОКОЛА ФИКСАЦИИ ВКЛАДОК 280
Азимджанова Феруза Абдурашидовна

УРОВНИ РАСПРОСТРАНЕНИЯ ИНФЕКЦИОННО-ВОСПАЛИТЕЛЬНЫХ ЗАБОЛЕВАНИЙ ЧЕЛЮСТЕЙ И ОКРУЖАЮЩИХ МЯГКИХ ТКАНЕЙ 286
Азимов Мухаммаджон Исмоилович, Кулматов Тимур Мухидди угли, Азимов Азиз Мухаммаджанович

ПРОФИЛАКТИКА АЛЛЕРГИИ У ДЕТЕЙ ИЗ ГРУПП РИСКА 292
Деворова Марифат Бакиевна

АЛГОРИТМ УСТАНОВКИ ПОРИСТЫХ ИНДИВИДУАЛЬНО ИЗГОТОВЛЕННЫХ ТИТАНОВЫХ ИМПЛАНТАТОВ 296
Каримов Шохрух Илхом угли

К ВОПРОСУ ХИРУРГИЧЕСКОЙ И ОРТОПЕДИ-ЧЕСКОЙ РЕАБИЛИТАЦИЯ БОЛЬНЫХ С СОЧЕ-ТАННЫМИ ТРАВМАМИ ЧЕЛЮСТНО-ЛИЦЕВОЙ ОБЛАСТИ 300
Каршиев Ш. Г., Муратбаев А. Б, Базаров Б. Б, Гофуров А.Ш.

АНАЛИЗ НЕЙРОПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ТЕСТИРОВАНИЯ С ПОСЛЕДУЮЩЕЙ КОРРЕЛЯЦИЕЙ РЕЗУЛЬТАТОВ КОГНИТИВНЫХ ВЫЗВАННЫХ ПОТЕНЦИАЛОВ ГОЛОВНОГО МОЗГА И КЛИНИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ У ПАЦИЕНТОВ С АРТЕРИАЛЬНОЙ ГИПОТЕНЗИЕЙ МОЛОДОГО ВОЗРАСТА 304
М. М. Мамурова, А. Т. Джурабекова

РОЛЬ ВИТАМИНА D В ПРОФИЛАКТИКЕ ПЕРИИМПЛАНТНЫХ ОСЛОЖНЕНИЙ У ПАЦИЕНТОВ С АБДОМИНАЛЬНЫМ ХИРУРГИЧЕСКИМ АНАМНЕЗОМ 309
Мирзаев Абдукодир Рустамович, Пулатов Ашраф Илхомович, Мирзаева Ольга Александровна

ЭХОГРАФИЧЕСКАЯ АНАТОМИЯ ЧЕЛЮСТНО-ЛИЦЕВОЙ ОБЛАСТИ У ЗДОРОВЫХ ДЕТЕЙ КАК НОРМАТИВНАЯ ОСНОВА УЛЬТРАЗВУКОВОЙ ДИАГНОСТИКИ ТРАВМ 314
Назарова Нигина Асрол кизи

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КОМПЛЕКСНОГО ЛЕЧЕНИЯ БОЛЬНЫХ С ТРАВМАТИЧЕСКИМ ПОРАЖЕНИЕМ ЛИЦЕВОГО НЕРВА НА ФОНЕ ПЕРЕЛОМОВ КОСТЕЙ ЛИЦА И ЧЕЛЮСТЕЙ 320
Шомуродов Кахрамон Эркинович, Нормаматов Алишер Рузи угли

ОСОБЕННОСТИ ПОСТКОВИДНОГО СИНДРОМА У ПАЦИЕНТОВ С COVID-19-АССОЦИИРОВАННОЙ ПНЕВМОНИЕЙ ПРИ РАЗЛИЧНЫХ НАРУШЕНИЯХ УГЛЕВОДНОГО ОБМЕНА: РЕЗУЛЬТАТЫ 24-МЕСЯЧНОГО НАБЛЮДЕНИЯ 324
Тилляшайхова Ирода Мирзагалеб кизи

КЛИНИКО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ И СТЕПЕНИ ТЯЖЕСТИ РАССТРОЙСТВ У ДЕТЕЙ С РАССТРОЙСТВАМИ АУТИСТИЧЕСКОГО СПЕКТРА 330
Тургунбаев Анвар Узакбаевич, Очилов Улугбека Усманович

МУЛЬТИДИСЦИПЛИНАРНЫЙ ПОДХОД К УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ РИНОПЛАСТИКИ У ПАЦИЕНТОВ С ВРОЖДЕННЫМИ РАСЩЕЛИНАМИ ГУБЫ 335
Бекмурадова Чарос Юсуфовна, Кодиров Элбек Мияссарович, Пулатов Ашраф Илхомович, Хасанов Шухрат Махмудович

GEMORRAGIK INSULTDAN VAFOT ETGAN BEMORLAR BUYRAK USTI BEZI PO‘STLOQ QAVATI ZONALARINING MORFOMETRIK TAHLILI 340
Ergashev Obidjon Odilovich, Mo‘ydinov Javlon Ibrohimovich

TAJRIBAVIY GIPERXOLESTERINEMIYADA BOSH MIYADAGI MORFOLOGIK O‘ZGARISHLARNI O‘RGANISH 346
Vohidov Bekzod Rafiq o‘g‘li

ИЗМЕНЕНИЯ ЦЕНТРАЛЬНОЙ ГЕМОДИНАМИКИ У ПАЦИЕНТОВ С СИСТЕМНОЙ СКЛЕРОДЕРМИЕЙ И ИНТЕРСТИЦИАЛЬНЫМ ПОРАЖЕНИЕМ ЛЁГКИХ 350
Бабамурадова Заррина Бахтияровна, Касимова Бахора Саидовна, Ашурова Мафтуна Ойбековна

КЛИНИЧЕСКОЕ И ПАТОГЕНЕТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ НЕЙРОГУМОРАЛЬНЫХ НАРУШЕНИЙ У ПАЦИЕНТОВ С СЕРДЕЧНОЙ НЕДОСТАТОЧНОСТЬЮ И МЕТАБОЛИЧЕСКИ АССОЦИИРОВАННОЙ ЖИРОВОЙ БОЛЕЗНЬЮ ПЕЧЕНИ 361
Наргиза Бахтиёровна Хайдарова

МЕТОДИКА КЛИНИЧЕСКОГО И ЦИФРОВОГО ОБСЛЕДОВАНИЯ ПАЦИЕНТОВ С ДЕКОМПЕНСИРОВАННОЙ СТИРАЕМОСТЬЮ ЗУБОВ 367
Хаитбоева Мохирабону Уткир кизи, Хусанбаева Феруза Акмаловна

BACHADON BO‘YNI SARATONINI ERTA TASHXISLASHDA HPV TESTI VA SITOLOGIK TEKSHIRUVNING DIAGNOSTIK SAMARADORLIGI 374
Akbarova Maftuna Adhamjon qizi

YO‘LDOSHDA QON AYLANISHI PATOLOGIYASINING GEMATOLOGIK VA PATOMORFOLOGIK JIHATLARI VA ULARNING PERINATAL ASORATLARNI OLDINI OLISHDAGI AHAMIYATI 379
Ergasheva Dilyoraxon Islomjon qizi

ANDIJON VILOYATI MISOLIDA OIV INFEKSIYASI BILAN KASALLANGAN BEMORLARDA ANTIRETROVIRUS TERAPIYANING UZOQ MUDDATLI NATIJALARI 383
G‘afforov Husanboy Abdulmutallibovich, Fayzullayeva Dilfuza Baxodirovna

ENDOKRIN-METABOLIK PATOLOGIYALARDA KLINIK-BIOKIMYOVIY BIOMARKERLAR ASOSIDA INDIVIDUAL XAVFNI STRATIFIKATSIYA QILISH MODELINI ISHLAB CHIQISH 389
G‘afforova Aziza Kamol qizi

SULFOPARINNING O‘TKIR VA 90 KUNLIK PERORAL TOKSIKOLOGIK KO‘RSATKICHLARINI EKSPERIMENTAL BAHOLASH 393
Go‘zalxon Qutlikova Maxammadjonovna, Minavarov Rasuljon Anvarovich, Muxtorov Boburbek Otabek o‘g‘li, Mamajanov Taxirjon Gapirjonovich, Vahobov Hikmatillo Bahodirjon o‘g‘li

CHANGES IN ANXIETY, EATING BEHAVIOR, AND BODY IMAGE AFTER BARIATRIC SURGERY 403
Kuchkarov Humoyun Nuralievich, Yadgarova Nargiza Fahritdinovna

FERTIL YOSHDAGI AYOLLAR POPULYATSIYASIDA SUT BEZI SARATONI VA SARATON OLDI KASALLIKLARINI ERTA TASHXISLASH, OLDINI OLISH VA DAVOLASHDA ZAMONAVIY KOMPLEKS TEKSHIRUVLAR 409
Rasulova Dilfuzaxon Komiljon qizi

YURAK-QON TOMIR KASALLIKLARIDA ANTIKOAGULYANT PREPARATLARNING SAMARADORLIGI VA GEMORRAGIK ASORATLAR XAVFI 415
Raximova Dilorom Orifjonovna, Rustamov Ibrahim Xudoyberdiyevich, Nurmatov Shavkat Ubaydullayevich

ТРЕНИРУЕМОСТЬ РЕГУЛЯТОРНОГО КОМПОНЕНТА ЭМПАТИИ: МЕТААНАЛИТИЧЕСКИЕ ДАННЫЕ И ГИПОТЕЗЫ НЕЙРОПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ПРОВЕРКИ 419
Ягудин Дмитрий Рустамович, Айдарова Диана Сматуллаевна, Фозилбеков Рузикул Анаркулович

ОПОРНЫЕ ТОЧКИ РЕАБИЛИТАЦИИ МЕХАНИЗМОВ ЭМПАТИИ В КЛИНИЧЕСКОЙ ПСИХОЛОГИИ: НЕЙРОПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ ОБОСНОВАНИЕ И ПОЗИТИВНЫЕ ЭФФЕКТЫ 427
Ягудин Дмитрий Рустамович, Айдарова Диана Сматуллаевна

YOSHLAR ORASIDA ARTERIAL GIPERTENZIYA: XAVF OMILLARI, ERTA ANIQLASH VA PROFILAKTIKA 438
Rahimov Javohir Dilshodjon o‘g‘li, Raufova Jasmin Rasuljon qizi, Muzaffarov Jahongir Shavkat o‘g‘li

BOSH MIYA TUG‘RUQ TRAVMALARIDA CHAQALOQLAR BUYRAK USTI BEZIDA HSP70, CASPASE-3 VA MC2R MARKERLARI EKSPRESSIYASINING QIYOSIY IMMUNOGISTOKIMYOVIY TAHLILI 443
Akbarova Odinahon Rasulovna

ALTSGEYMER KASALLIGINI ERTA VA PREKLINIK DIAGNOSTIKA QILISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI: SUYUQLIK BIOMARKERLARI, NEYROIMAGING VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR 450
Amirova Maftuna Timur qizi, Butunboyeva Mahliyo Qodir qizi, Shevketova Diana Ismailovna, Musurmonova Bahora Kamolovna, Sharipova Dilobar Muhiddin qizi

HUDUDIY IJTIMOIY-GIGIYENIK BAHOLASH ASOSIDA BIRLAMCHI TIBBIY PROFILAKTIKA TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH 456
Ashurova Manzura Djaloldinovna

BOLALARDA COVID-19 DAN KEYIN RIVOJLANGAN YUVENIL IDIOPATIK ARTRITNING KLINIK-LABORATOR, IMMUNOLOGIK VA ULTRATOVUSH XUSUSIYATLARI 465
Axmedova Dilorom Ilxamovna, Mamatqulova Rohatoy Iskandarovna

YOD TANQISLIGI BILAN BOG‘LIQ KARDIOVASKULAR XAVF OMILLARINI ERTA ANIQLASH 474
Jo‘rayev Muhammadkarim Mirzamumin o‘g‘li, Mahmudov Nurillo Ismoilovich

INDIVIDUAL VA SUMMA FLAVONOIDLARNING QONNING AYRIM BIOKIMYOVIY KO‘RSATKICHLARIGA TA’SIRI 481
Juraeva Dilshoda Imomnazarovna, Rahmonova Shaxnoza Erknovna, Shagulyamova Kamola Lutfulloyevna

OLIGOMENORRHEA AND AMENORRHEA IN POLYCYSTIC OVARY SYNDROME: A RETROSPECTIVE ANALYSIS OF CLINICAL-METABOLIC PHENOTYPES 485
Najmutdinova Dilorom Kamaritdinovna, Mahmadullayeva Shaxnoza Sodiqjon qizi

PEDIATRIK VA GERIATRIYA AMALIYOTIDA INDIVIDUAL DORI SHAKLLARINI YARATISH VA ZAMONAVIY FARMATSEVTIK TEXNOLOGIYALAR 494
Usmonova Malikakhon Komiljon qizi

COMPREHENSIVE ASSESSMENT OF CLINICAL, LABORATORY, AND INSTRUMENTAL CHARACTERISTICS OF CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE 499
Vazira Akhatova Pardakulovna

ОЦЕНКА ЗНАЧИМОСТИ АЛЛЕЛЬНОГО ПОЛИМОРФИЗМА ГЕНА IL6 (RS1800795) ПРИ ИММУННОМ МИКРОТРОМБОВАСКУЛИТЕ 505
Маткаримова Дилфуза Сабуровна, Юнусова Сабина Шухрат кизи, Атарбаева Амина Акмалевна, Ким Анна Борисовна, Юлдашева Нозима Бахромовна

СРАВНИТЕЛЬНЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ 3D ПЕЧАТНЫХ МАТЕРИАЛОВ ДЛЯ ВРЕМЕННЫХ РЕСТАВРАЦИЙ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА СОСТОЯНИЕ ПОЛОСТИ РТА 512
Мусабекова Азиза Азамат кизи, Ризаева Севара Миргуламовна

НЕСПЕЦИФИЧЕСКАЯ ИНТЕРСТИЦИАЛЬНАЯ ПНЕВМОНИЯ: СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ПРОФИЛАКТИКЕ И РЕАБИЛИТАЦИИ 519
Парвина Одиловна Закирьяева

BOSH MIYA TUG‘RUQ TRAVMALARIDAN NOBUD BO‘LGAN CHAQALOQLARDA BUYRAK USTI BEZI MORFOMETRIK KO‘RSATKICHLARINING POSTNATAL YASHASH DAVOMIYLIGIGA BOG‘LIQ QIYOSIY TAHLILI 524
Akbarova Odinahon Rasulovna, Muxsinova Maxzuna Xolmuradovna

ГИПЕРТРОФИЧЕСКАЯ КАРДИОМИОПАТИЯ: КЛИНИКО-ДИАГНОСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ И СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К СТРАТИФИКАЦИИ РИСКА 530
Суюнов Фахриддин Зикириддинович

YUQUMLI KASALLIKLAR TARQALISHIDA SUV TA’MINOTI MANBALARI SUVI SIFATINING SANITARIYA-GIGIYENIK AHAMIYATI 536
Azizova Feruza Lyutpillayevna, Abduvaliyeva Feruza Tulqindjanovna

PASTKI JAG‘ ATROFIYASINING ETIOLOGIYASI, PATOGENEZI VA DAVOLASH 544
Eshmamatov Islombek Axmatovich

КОМПЛЕКСНОЕ КЛИНИКО-ЛАБОРАТОРНОЕ И МИКРОБИОЛОГИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ОСТРОГО ГНОЙНОГО ОСТИТА ЧЕЛЮСТЕЙ У ДЕТЕЙ: ДИЗАЙН, МЕТОДЫ И ПРЕДВАРИТЕЛЬНЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ 548
Хасанова Мовлуда Ахрамовна, Эшмаматов Исломбек Ахматович

BUYRAK HUJAYRALI SARATONINI ERTA ANIQLASHDA ULTRATOVUSH TEKSHIRUVINING DIAGNOSTIK IMKONIYATLARI 556
Saydamatov Hayitboy Ulug‘bek o‘g‘li

O‘ZBEKISTONDA TIBBIY MIKROBIOLOGIYA FANINING RIVOJLANISHIGA HISSA QO‘SHGAN OLIMLAR VA ILMIY-PEDAGOGIK MAKTABLAR 560
Xujaeva Shaxnoz Absamatovna

MARKAZIY OSIYODA ANEMIYA: KASALLIKMI YOKI IRSIY OMIL NATIJASI? 566
Hasanboyev Hojiakbar Ilhom o‘g‘li, Xajimatov Ravshanbek Sabirjanovich

EVALUATING THE THERAPEUTIC EFFICACY OF NON-TRADITIONAL TREATMENT METHODS IN REHABILITATION OF CERVICAL OSTEOCHONDROSIS AND MYOFASCIAL PAIN SYNDROME 577
Husanova Aziza Bobonazarovna, Urazbayeva Guljamal Khamzayevna, Aslamkulov Alisher Maksudovich, Abdullayeva Yulduz Jamshid kizi, Egamova Malika Tursunovna

AYOLLARDA YURAK-QON TOMIR KASALLIKLARI: KLINIK XUSUSIYATLARI VA DIAGNOSTIK MUAMMOLAR 585
Rahimov Javohir Dilshodjon o‘g‘li, Raufova Jasmin Rasuljon qizi, Muzaff arov Jahongir Shavkat o‘g‘li

КОМПЛЕКСНАЯ МЕДИЦИНСКАЯ РЕАБИЛИТАЦИЯ ПАЦИЕНТОВ С ПОСТИНСУЛЬТНЫМИ ДВИГАТЕЛЬНЫМИ НАРУШЕНИЯМИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ МЕДИКАМЕНТОЗНЫХ И НЕМЕДИКАМЕНТОЗНЫХ ПОДХОДОВ 590
Сайдалиева Севара Шавкатовна, Абдурахмонов Илхомжон Амриллоевич, Ким Ольга Анатольевна, Анварова Малика Абдурахмоновна

ПРОГНОЗИРОВАНИЕ ИСХОДОВ ОПЕРАТИВНЫХ ВМЕШАТЕЛЬСТВ НА ТВЁРДОМ НЁБЕ У ДЕТЕЙ С ДВУСТОРОННЕЙ РАСЩЕЛИНОЙ ВЕРХНЕЙ ГУБЫ И НЁБА 598
Барно Журахоновна Пулатова, Ерназар Салиевич Бимбетов

O‘TKIR IKKILAMCHI PERITONITDA REGIONAR LIMFA TUGUNLARINING IMMUNOGISTOKIMYOVIY XUSUSIYATLARI 604
Xaydarov Azizjon Qosimovich, Eshbayev Erkin Abduxalimovich

LAPAROSKOPIK XOLEDOXOLITOTOMIYANI YAKUNLASH VA O‘T YO‘LI TOZALANISHINI INTRAOPERATSION NAZORAT QILISH: BIRLAMCHI CHOK, TASHQI DRENAJ VA URETEROSKOP BILAN XOLEDOXOSKOPIYA 611
To‘rayev Ulug‘bek Rustamovich, O‘rokov Shuxrat To‘xtayevich

ИЗУЧЕНИЕ ДИНАМИКИ БИОХИМИЧЕСКИХ И ГОРМОНАЛЬНЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ КРОВИ У СТУДЕНТОВ В УСЛОВИЯХ ОСТРОГО ПРЕДЭКЗАМЕНАЦИОННОГО СТРЕССА 615
Махкамова Лайло Нозимжон кизи, Рустамова Шохиста Омонжоновна

O‘PKA SARATONINING KLINIK-MORFOLOGIK XUSUSIYATLARI HAMDA CD34, p53 VA PD-L1 IMMUNOGISTOKIMYOVIY KO‘RSATKICHLARINING TAVSIFIY TAHLILI 620
Rahmatov Behzodjon Boypo‘latovich, G‘afur-Axunov Mirza-Ali Aliyorovich

ОСТЕОМИЕЛИТ ВЕРХНЕЙ ЧЕЛЮСТИ ПРИ МУКОРМИКОЗЕ: ПОДХОДЫ К ДИАГНОСТИКЕ И КОМПЛЕКСНОМУ ЛЕЧЕНИЮ 627
Махкамов Зохидхужа Хасанхон угли, Рузиматов Акмалбек Санжарбек угли, Аллаяров Абдулло Улугбек угли

QISMAN VA TO‘LIQ ADENTIYADA ORTOPEDIK KONSTRUKSIYANI TANLASH: KLINIK-DIAGNOSTIK MEZONLAR VA RAQAMLI REJALASHTIRISH 633
Normurodova Ruxsora Zokir qizi

QISMAN VA TO‘LIQ ADENTIYADA ORTOPEDIK KONSTRUKSIYANI TANLASH: KLINIK-DIAGNOSTIK MEZONLAR VA RAQAMLI REJALASHTIRISH

Normurodova Ruxsora Zokir qizi
Toshkent davlat tibbiyot universiteti gospital ortopedik stomatologiya kafedrasi dotsenti
E-mail: ruxsoran@mail.ru
ORCID: 0009-0004-8302-7424

Annotatsiya: Qisman va to‘liq adentiyada ortopedik konstruksiyani tanlash ko‘p omilli klinik qaror bo‘lib, qolgan tishlarning holati, parodontal tayanch, alveolyar qirra anatomiyasi, okklyuziya, estetika, gigiyena va bemorning imkoniyatlarini hisobga olishni talab qiladi. Maqolaning maqsadi konstruksiya tanlash mezonlarini tizimlashtirish va raqamli rejalashtirishning o‘rnini aniqlashtirishdan iborat. Adabiyotlar sharhi CAD/CAM texnologiyalari modellashtirish va ma’lumotlardan qayta foydalanishni qo‘llab-quvvatlashi mumkinligini, biroq raqamli model klinik tekshiruvning o‘rnini bosa olmasligini ko‘rsatadi. To‘liq adentiyada funksional qolip va fiksatsiya, qisman adentiyada esa qolgan tishlarning prognozi va tayanchlarning taqsimlanishi muhim ahamiyatga ega. Implantga tayanuvchi konstruksiyalarda suyak hajmi, jarrohlik xavfi, gigiyena va texnik xizmat ko‘rsatish imkoniyati alohida baholanadi. Maqola yangi klinik tadqiqot emas, balki nashr etilgan dalillarni klinik qarorlar nuqtayi nazaridan umumlashtiradi.

Kalit so‘zlar: adentiya, protez konstruksiyasi, klinik diagnostika, raqamli rejalashtirish, okklyuziya, CAD/CAM, implantga tayanuvchi protez.

Abstract: The selection of a prosthetic design in partial and complete edentulism is a multifactorial clinical decision that requires consideration of the condition of the remaining teeth, periodontal support, alveolar ridge anatomy, occlusion, aesthetics, hygiene, and the patient's circumstances. The aim of this article is to systematize the criteria for prosthetic design selection and clarify the role of digital planning. The literature review indicates that CAD/CAM technologies may support modelling and data reuse; however, a digital model cannot replace clinical examination. In complete edentulism, functional impressions and retention are important, whereas in partial edentulism, the prognosis of the remaining teeth and the distribution of supporting elements are key considerations. For implant-supported prostheses, bone volume, surgical risk, hygiene, and the feasibility of technical maintenance require separate assessment. This article is not a new clinical study but a synthesis of published evidence from the perspective of clinical decision-making.

Key words: edentulism, prosthetic design, clinical diagnosis, digital planning, occlusion, CAD/CAM, implant-supported prosthesis.

Аннотация: Выбор ортопедической конструкции при частичной и полной адентии представляет собой многофакторное клиническое решение, требующее учета состояния оставшихся зубов, пародонтальной опоры, анатомии альвеолярного гребня, окклюзии, эстетики, гигиены и возможностей пациента. Цель статьи — систематизировать критерии выбора конструкции и уточнить роль цифрового планирования. Обзор литературы показывает, что технологии CAD/CAM могут способствовать моделированию и повторному использованию данных, однако цифровая модель не заменяет клинического обследования. При полной адентии важное значение имеют функциональный оттиск и фиксация, а при частичной адентии — прогноз сохранности оставшихся зубов и распределение опорных элементов. При выборе конструкций с опорой на имплантаты отдельно оцениваются объем костной ткани, хирургический риск, гигиена и возможность технического обслуживания. Статья не является новым клиническим исследованием, а представляет собой обобщение опубликованных данных с точки зрения принятия клинических решений.

Ключевые слова: адентия, конструкция протеза, клиническая диагностика, цифровое планирование, окклюзия, CAD/CAM, протез с опорой на имплантаты.

KIRISH

Tishlarning qisman yoki to‘liq yo‘qotilishi stomatologiyaning muhim klinik muammolaridan biri bo‘lib, chaynash funksiyasi, nutq, yuz-jag‘ tizimining estetik ko‘rinishi va bemorning hayot sifatiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Adentiya holatida ortopedik davolashning asosiy vazifasi yo‘qolgan tishlar funksiyasini tiklash, qolgan tishlar va parodontal to‘qimalarga tushadigan yuklamani maqbul taqsimlash, okklyuzion munosabatlarni barqarorlashtirish hamda uzoq muddatli klinik natijalarga erishishdan iborat. Shu sababli ortopedik konstruksiyani tanlash faqat protez turini belgilash bilan cheklanmaydi, balki bemorning individual anatomik, funksional va klinik xususiyatlarini kompleks baholashni talab qiladi. Qisman adentiyada ortopedik konstruksiya tanlashda saqlanib qolgan tishlarning klinik holati, ularning parodontal tayanchi, harakatchanligi, joylashuvi, nuqsonning topografiyasi va uzunligi, alveolyar qirraning holati hamda okklyuzion munosabatlar muhim ahamiyatga ega. To‘liq adentiyada esa alveolyar o‘siq va qirraning anatomik xususiyatlari, shilliq qavatning holati, protez yotog‘ining relyefi, protezning fiksatsiyasi va stabilizatsiyasi, shuningdek, chaynash mushaklari hamda chakka-pastki jag‘ bo‘g‘imi faoliyati alohida e’tiborga olinadi. Ushbu omillarni yetarli darajada hisobga olmaslik protezning funksional samaradorligi pasayishiga, noqulaylik, tayanch to‘qimalarning shikastlanishi va ortopedik davolash natijalarining beqarorlashishiga olib kelishi mumkin.

Zamonaviy stomatologiyada raqamli texnologiyalarning rivojlanishi ortopedik konstruksiyalarni rejalashtirish, loyihalash va tayyorlash jarayonlariga yangi imkoniyatlarni olib kirmoqda. Og‘iz bo‘shlig‘ini raqamli skanerlash, kompyuter yordamida loyihalash va ishlab chiqarish (CAD/CAM), uch o‘lchamli tasvirlash hamda raqamli diagnostika vositalari anatomik tuzilmalarni baholash, konstruksiya parametrlarini modellashtirish va klinik ma’lumotlarni tizimlashtirishga yordam beradi. Ayniqsa, implantga tayanuvchi protezlarni rejalashtirishda suyak to‘qimasi hajmi, implantlarning joylashuvi, protezning biomekanik xususiyatlari va gigiyenik talablarni oldindan baholash muhimdir. Biroq raqamli texnologiyalardan foydalanish klinik tekshiruv, funksional tahlil va shifokorning individual klinik qarorini almashtirmaydi. Raqamli rejalashtirish natijalarining ishonchliligi dastlabki diagnostika sifati, qo‘llanilgan uskunalar va olingan ma’lumotlarning to‘g‘ri talqin qilinishiga bog‘liq.

Ortopedik konstruksiyani tanlashda bemorning umumiy sog‘lig‘i, yoshi, og‘iz bo‘shlig‘i gigiyenasi, davolashga bo‘lgan ehtiyoji, moliyaviy imkoniyatlari va protezdan foydalanishga moslashish qobiliyatini ham hisobga olish zarur. Shu nuqtayi nazardan, olinadigan, olinmaydigan va implantga tayanuvchi konstruksiyalarni tanlashda klinik ko‘rsatmalar, kutilayotgan funksional natijalar, biologik xavfsizlik, uzoq muddatli xizmat ko‘rsatish imkoniyati va iqtisodiy jihatlar o‘zaro uyg‘un holda baholanishi lozim. Bunda universal konstruksiyani barcha bemorlarga bir xil tarzda qo‘llashdan ko‘ra, individual diagnostik ma’lumotlarga asoslangan yondashuv ustuvor hisoblanadi. Mazkur mavzuning dolzarbligi qisman va to‘liq adentiyada ortopedik konstruksiyani tanlash mezonlarini yagona klinik-diagnostik yondashuv asosida tizimlashtirish hamda an’anaviy diagnostika usullarini raqamli rejalashtirish imkoniyatlari bilan uyg‘unlashtirish zarurati bilan belgilanadi. Klinik ko‘rsatmalar va raqamli ma’lumotlarni birgalikda tahlil qilish davolash rejasining asoslanganligini oshirish, ehtimoliy asoratlarni oldindan baholash va bemorning individual ehtiyojlariga mos konstruksiyani tanlashga yordam berishi mumkin. Maqolaning maqsadi — qisman va to‘liq adentiyada ortopedik konstruksiyani tanlashning klinik-diagnostik mezonlarini tizimlashtirish hamda raqamli rejalashtirishning diagnostika, konstruksiya loyihalash va davolashni individuallashtirishdagi o‘rnini yoritish.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Srinivasan va hammualliflarining tizimli sharhi va meta-tahlili CAD/CAM texnologiyalari yordamida tayyorlangan to‘liq olinadigan protezlarning klinik qo‘llanilishini baholaydi. Ushbu manba raqamli ish jarayonining imkoniyatlarini umumlashtirishga xizmat qiladi, biroq konstruksiya tanlashda bemorning anatomik va funksional xususiyatlarini hisobga olish zaruratini istisno etmaydi [1]. Casucci va hammualliflarining sharhida tishsiz bemorlarda raqamli qolip olish bo‘yicha klinik dalillar ko‘rib chiqilgan. Raqamli ma’lumot olish imkoniyatlari bilan bir qatorda, to‘liq tishsiz jag‘larda anatomik chegaralarni qayd etish va olingan ma’lumotlarning klinik ahamiyatini baholash muhimligi ta’kidlangan [2]. Raqamli to‘liq olinadigan protezlarni tayyorlashda qo‘llaniladigan klinik va laboratoriya bosqichlariga bag‘ishlangan tizimli sharhda ish jarayonining turli bosqichlarini o‘zaro muvofiqlashtirish masalasi yoritilgan. Bu konstruksiyani tanlashda faqat skanerlash yoki loyihalash usulini emas, balki klinik tekshiruv, protezni sinab ko‘rish va yakuniy moslashtirish jarayonlarini ham hisobga olish lozimligini ko‘rsatadi [3].

Jafarpour va hammualliflarining CAD/CAM hamda an’anaviy to‘liq protezlarni taqqoslagan tizimli sharhi va meta-tahlili ikki ish jarayonining natijalarini qiyosiy baholashga qaratilgan. Ushbu ma’lumotlar raqamli texnologiyani universal yechim deb qabul qilmasdan, uni klinik vaziyat va bemor ehtiyojlariga muvofiq tanlash zarurligini asoslashda ahamiyatlidir [4]. Chocano va hammualliflarining sharhida kompyuter yordamida tayyorlangan protezlar an’anaviy usullar bilan taqqoslangan. Manbalarni birgalikda ko‘rib chiqish raqamli

texnologiyalar modellashtirish va ma’lumotlarni qayta ishlatishni qo‘llab-quvvatlashi mumkinligini, biroq yakuniy qaror qolgan tishlar holati, parodontal tayanch, okklyuziya, gigiyena va bemorning imkoniyatlari kabi klinik mezonlarga asoslanishi kerakligini ko‘rsatadi [1–5]. Adentiyani ortopedik davolashda konstruksiyani to‘g‘ri tanlash davolash natijasining asosiy shartlaridan biridir. Bir xil nuqson turli bemorlarda turlicha yechimni talab qilishi mumkin, chunki qolgan tishlar holati, parodontal tayanch, alveolyar qirra atrofiyasi, okklyuzion munosabatlar, estetik talablar va gigiyena imkoniyatlari farq qiladi. Shu sababli konstruksiyani faqat nuqson shakliga qarab tanlash yetarli emas. Raqamli texnologiyalar diagnostika va rejalashtirish jarayonini to‘ldirishi mumkin. Skanerlash, raqamli model va CAD/CAM ishlab chiqarish texnologiyalari klinitsist bilan tish texnigi o‘rtasida ma’lumot almashishni osonlashtiradi. Biroq texnologiyani tanlashdan oldin klinik maqsad aniqlanishi zarur: tish qatorini tiklash, tayanchlarga tushadigan yuklamani nazorat qilish, fiksatsiyani yaxshilash yoki estetik va fonetik talablarni bajarish.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqola adabiyotlar sharhi va klinik qaror tamoyillarining tahlili shaklida tayyorlandi. CAD/CAM protezlar, raqamli qolip olish va to‘liq protezlarning klinik natijalari haqidagi tizimli sharhlar asosiy manbalar sifatida ishlatildi [1–5]. Bemorlar guruhi o‘rganilmagan va muallif tomonidan statistik natijalar olinmagan. Tavsiyalar nashr etilgan dalillarni klinik amaliyotga tatbiq etish uchun umumlashtirilgan yondashuv sifatida berilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Diagnostika anamnez, asosiy shikoyatlar va bemorning kutilmalarini aniqlashdan boshlanadi. Oldingi protezlash tajribasi, chaynash qiyinchiligi, nutq va estetikaga oid talablar, og‘iz qurishi (kserostomiya), qo‘l harakatlarining cheklanganligi, umumsomatik kasalliklar va gigiyena odatlari hisobga olinadi. Bemorning nazorat tashriflariga kelish imkoniyati va davolashga ajrata oladigan vaqti ham muhokama qilinishi kerak. Klinik ko‘rikda qolgan tishlarning kariyes va restavratsiya holati, harakatchanligi, parodontal to‘qimalar, okklyuzion kontaktlar va tish qatorlarining o‘zaro munosabati baholanadi. To‘liq adentiyada alveolyar qirra shakli, shilliq qavatning qalinligi va harakatchanligi, protez yotog‘i chegaralari, til va lab mushaklarining faoliyati tekshiriladi. Zarur hollarda nur diagnostikasi rejalashtirish jarayoniga kiritiladi. Qisman adentiyada konstruksiya tanlovi nuqsonning joylashuvi va hajmi, tayanch tishlarning holati, parodontal prognoz, okklyuzion tayanchlar, estetik zona va gigiyena talablariga bog‘liq. Qisman olinadigan protezda tayanch va ushlab turuvchi elementlarning taqsimlanishi, bazisning tayanch to‘qimalar bilan munosabati va yuklamaning qolgan tishlarga uzatilishi hisobga olinadi. Olinmaydigan konstruksiyalar uchun tayanch tishlar yoki implantlarni qo‘llashga doir ko‘rsatmalar, nuqson uzunligi va parodontal sharoit baholanadi.

To‘liq adentiyada an’anaviy to‘liq olinadigan protez yoki implantlar yordamida barqarorlashtiriladigan konstruksiya klinik vaziyatga qarab ko‘rib chiqiladi. Suyak hajmi, umumiy jarrohlik xavfi, gigiyenaga rioya qilish, texnik xizmat ko‘rsatish uchun qayta kelish imkoniyati va moliyaviy sharoit qarorga ta’sir qiladi. Implantga tayanuvchi yechimlar barcha bemorlar uchun avtomatik tanlov emas; ularga ko‘rsatmalar individual baholanadi. Raqamli rejalashtirishda skanerlash ma’lumotlari virtual modelga aylantirilib, konstruksiya geometriyasi kompyuterda ishlab chiqiladi. Qisman adentiyada tishlar, nuqson chegaralari va okklyuzion munosabatlarni vizual baholash dizayn qarorlarini hujjatlashtirishga yordam beradi. To‘liq adentiyada skanerlash bilan birga funksional chegaralar, jag‘lararo munosabatlar va estetik parametrlar to‘g‘ri qayd etilishi kerak. Tizimli sharhlarda raqamli ish jarayoni ayrim klinik va laboratoriya bosqichlarini qisqartirishi mumkinligi ko‘rsatilgan, biroq bemor qoniqishi, hayot sifati va qo‘shimcha tuzatishlarga oid natijalar bir xil emas [1–4]. Raqamli faylni saqlash qayta ishlab chiqarishda foydali bo‘lishi mumkin, ammo bemor anatomiyasi o‘zgarsa, yangi klinik ma’lumotlar talab etiladi. Konstruksiya tanlashda bemorning xohishi va kundalik sharoitlari klinik mezonlar bilan birga baholanadi. Olinadigan protezni mustaqil ravishda kiritish va chiqarish, qo‘l harakatlari, gigiyena odatlari va nazorat tashriflariga kelish imkoniyati natijaga ta’sir qiladi. Murakkab konstruksiya texnik jihatdan mumkin bo‘lsa ham, bemor uni parvarish qila olmasa, amaliy foydasi cheklanishi mumkin. Bemor bilan har bir variantning afzalliklari, cheklovlari, texnik xizmatga bo‘lgan ehtiyoj, qo‘shimcha tashriflar ehtimoli va xarajatlari muhokama qilinadi. Texnologiyaning yangiligi uning bemor uchun eng mos yechim ekanini anglatmaydi. Klinik tavsiya bemorning maqsadlari va imkoniyatlari bilan uyg‘unlashtirilishi lozim.

Konstruksiya tanlashni quyidagi bosqichlarda tashkil etish mumkin: 1) shikoyatlar va anamnez; 2) klinik va zarur hollarda nur diagnostikasi; 3) tayanch to‘qimalar va okklyuziya prognozini baholash; 4) ehtimoliy konstruksiyalarni solishtirish; 5) raqamli yoki an’anaviy ma’lumot olish usulini tanlash; 6) sinab ko‘rish va klinik tekshiruv; 7) protezni topshirgandan keyingi nazorat va gigiyenik ta’lim. Bu sxema mustaqil klinik tadqiqot natijasi emas, balki adabiyotlardan kelib chiqadigan amaliy umumlashtirmadir. Ilmiy manbalar raqamli ish jarayonining imkoniyatlarini ko‘rsatsa-da, natijalar material, protokol va bemor anatomiyasiga bog‘liq [1–5]. Shuning uchun konstruksiyani faqat texnologiyaga qarab emas, balki klinik prognoz va bemorga moslik asosida tanlash lozim.

XULOSA

Qisman va to‘liq adentiyada ortopedik konstruksiyani tanlash nuqson anatomiyasi, qolgan tishlar holati, parodontal tayanch, okklyuziya, gigiyena, bemorning funksional imkoniyatlari va iqtisodiy sharoitlarini birgalikda baholashni talab qiladi. Raqamli rejalashtirish ma’lumotlarni vizuallashtirish va ishlab chiqarish jarayonini qo‘llab-quvvatlaydi, ammo klinik tashxis, funksional tekshiruv va sinab ko‘rish o‘rnini bosmaydi. Eng asoslangan qaror — bir nechta variantni dalillar va bemor ehtiyojlari asosida taqqoslab, individual davolash rejasini tuzishdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati :

1. Srinivasan M, Kamnoedboon P, McKenna G, et al. CAD-CAM removable complete dentures: A systematic review and meta-analysis. Journal of Dentistry. 2021;113:103777. DOI: 10.1016/j.jdent.2021.103777.
2. Casucci A, Mazzitelli C, Tsiplakis V, D’Arienzo LF, Breschi L, Ferrari M. Digital Impressions in Edentulous Patients: A Systematic Review for Clinical Evidence. International Journal of Prosthodontics. 2023;36(4):486–497. DOI: 10.11607/ijp.7483.
3. Which clinical and laboratory procedures should be used to fabricate digital complete dentures? A systematic review. Journal of Prosthetic Dentistry. 2024. DOI: 10.1016/j.prosdent.2023.07.027.
4. Jafarpour D, Haricharan PB, de Souza RF. CAD/CAM versus traditional complete dentures: A systematic review and meta-analysis. Journal of Oral Rehabilitation. 2024;51(9):1911–1924. DOI: 10.1111/joor.13738.
5. Chocano APC, et al. Evaluation of the clinical performance of dentures manufactured by computer-aided technology and conventional techniques: A systematic review. Journal of Prosthetic Dentistry. 2023;129(4):547–553. DOI: 10.1016/j.prosdent.2021.06.029.

TIBBIYOT
TA'LIMI & INNOVATSIYALARI

2026. № 10

Muharrir: Sherzod Qurbonov

Mas’ul kotib: Surmaniso Mirzaliyeva

Dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

© Materiallar ko‘chirib bosilganda “Tibbiyot ta'limi va innovasiyalari” ilmi elektron jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @munis_sm
Tel.: 97 748 70 03

tibbiyot-talimi-va-innovatsiyalari.uz https://t.me/tibbiyot_2100 Litsenziya raqami: №745444